

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://www.muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/dowodcy-formacji-granicznych/jan-kruszewski/9435,Jan-Kruszewski.html>
01.05.2025, 16:58

gen. dyw. **Jan Kruszewski**, s. Kazimierza i Wiktorii z Kołakowskich, ur. 18.06.1888 r. we wsi Aleksandrowo pow. Ciechanów, woj. warszawskie. W latach 1898-1905 uczęszczał do gimnazjum w Płocku, skąd został wyrzucony za udział w strajku. W 1906 r. kontynuował naukę w gimnazjum Polskiej Macierzy Szkolnej, które ukończył w 1907 r. Następnie wyjechał do Szwajcarii, gdzie podjął studia na wydziale medycyny Uniwersytetu w Genewie. W 1908 r. przeniósł się na Uniwersytet w Krakowie (także na wydział medyczny). W 1913 r. ponownie udał się na Uniwersytet w Genewie, gdzie wstąpił do Związku Strzeleckiego. W 1914 r. skończył kurs podoficerów. Od sierpnia 1914 r. do lipca 1917 r. służył w Legionach Polskich, był m.in. dowódcą 4 plutonu 1 kompanii III baonu 1 pułku piechoty, dowódcą kompanii w II baonie 1 pułku, dowódcą 2 kompanii I baonu 1 pułku piechoty, dowódcą niższej szkoły oficerskiej w I baonie 1 pułku piechoty oraz dowódcą 2 kompanii 6 kursu wyszkolenia Legionów Polskich. Brał udział w walkach podczas I wojny światowej m.in. w bitwach i potyczkach : pod Kielcami, Uciskowem, Korczynem, Opatowem, Policzną, Laskami, Uliną Małą, Pisarzową i Limanową (1914 r.) oraz nad Nidą i pod Konarowem (1915 r.). W czasie walk został ciężko ranny, po okresie rekonwalescencji powrócił do 1 pułku. W czerwcu 1917 roku zawarł związek małżeński z Ireną Leszczyńską. Dnia 29 lipca 1917 r. za odmowę złożenia przysięgi na wierność cesarzowi Wilhelmowi I został internowany w obozie w Benjaminowie, z którego zwolniono go w kwietniu 1918 roku. Po uwolnieniu wstąpił do Wojska Polskiego, w którym zajmował wiele różnych stanowisk służbowych, był m.in. dowódcą kompanii w 2 Pułku Piechoty Polskiej Siły Zbrojnej (IV-XI 1918 r.), dowodził obozem rekrutacyjnym „Jabłonna” (XI 1918 r.-I 1919 r.), był dowódcą grupy „Jabłonna” w Warszawie (I-III 1919 r.). W okresie od czerwca 1919 r. do października 1926 r. dowodził baonem w 1 pułku piechoty, a następnie objął stanowisko dowódcy tegoż pułku. Od października 1926 r. do marca 1928 r. był dowódcą piechoty dywizyjnej 1 Dywizji Piechoty Legionów, a następnie dowódcą tej dywizji. Od dnia 14 października 1930 r. do sierpnia 1939 r. był dowódcą Korpusu Ochrony Pogranicza. Podczas wojny obronnej 1939 roku dowodził Grupą Operacyjną własnego imienia, znajdującą się w składzie armii obwodowej „Prusy”. W trakcie działań wojennych 27 września 1939 r. dostał się do niewoli niemieckiej do Oflagu Murnau VIIA, gdzie przebywał do chwili uwolnienia przez wojska amerykańskie w kwietniu 1945 r. Po uwolnieniu osiedlił się we Francji. Zmarł 28 marca 1977 r. w Domu Spokojnej Starości Polskiego Funduszu

Humanitarnego w Lailly-en-Val i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

Od roku 2021, na wniosek Prezesa Polskiego Funduszu Humanitarnego p. Marka Szypulskiego, Straż Graniczna, przy wsparciu Stowarzyszenia Weteranów Polskich Formacji Granicznych oraz Instytutu Pamięci Narodowej rozpoczęła zabiegi o powrót szczątków generała do Polski. W dniu 31 sierpnia 2024 r. odbyła się ekshumacja. 2 września 2024 r. szczątki generała uroczyście powitała Straż Graniczna w Zgorzelcu. Tego samego dnia Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej nr 112.64.2024 gen. bryg. Jan Kruszewski został pośmiertnie mianowany na stopień generała dywizji. Ponowny, uroczysty pogrzeb gen. Kruszewskiego odbył się 12 września 2024 r. w Warszawie. Jego szczątki spoczęły w Alei Zasłużonych Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie.

Awanse:

- porucznik (1915)
- kapitan (1918)
- podpułkownik (1919)
- pułkownik (1923)
- generał brygady (1931)
- generał dywizji pośmiertnie (2024)

Odznaczenia:

- Order Virtuti Militari klasy V
- Order Polonia Restituta klasy III i IV
- Krzyż Niepodległości
- Krzyż Walecznych - czterokrotnie
- Złoty Krzyż Zasługi

Źródło:

J. Gacek, Generał brygady Jan Kruszewski, Praca zbiorowa pod red. B. Polaka zatytułowana: „Z dziejów Polskich Formacji Granicznych 1919-1939”, Koszalin 1998.

T. Kryśka-Karski, S. Żurkowski, Generałowie Polski Niepodległej, Warszawa 1991.

P. Stawicki, Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918-1939, Warszawa 1994.

www.wikipedia.com.pl

